

TRGOVSKI LIST

Casopis za trgovino, industrijo in obrt.

Uredništvo in upravnništvo je v Ljubljani v Simon Gregorčičevi ulici.
— Dopisi se ne vračajo. — Št. pri čerkovnem zavodu v Ljubljani 11.953.

Naročnina za ozemlje SHS. lemo 180 D, za pol leta 90 D, za četr let
45 D, mesečno 15 D; za inozemstvo: 210 D. — Plača v Ljubljani.

LETO VII

Telefon šte. 552

LJUBLJANA, dne 1. januarja 1924.

Telefon šte. 552

ŠTEV. 1.

Novo leto 1924.

Novo leto tvori mejnik, pri katerem se navadno ustavimo, da se še enkrat ozremo na preteklo leto, da pregledamo potek poslov in da določimo smernice za delovanje v novem letu. Z današnjo številko prestopi tudi »Trgovski list« iz starega v novo leto. Ni naš namen, da bi dali tukaj podrobnejšo bilanco o delovanju našega lista, saj kdor ga čita, pozna njegovo delo in bo znal brez dvoma ceniti tudi trud in težave, ki jih je imel list, v boju za prosi celokupne naše trgovine, industrije in obrti.

Naloge, ki jih je izvrševal naš list, niso bile niti lahke, niti hvaležne. Ustanovljen v času najbolj kritičnih gospodarskih razmer, kot obrambno glasilo proti napadom, v katerih se je dolžilo gospodarske kroge kot edini izvor vsega zla, je stal »Trgovski list« vedno neustrašeno na braniku interesov našega gospodarstva.

Razmere se pri nas še niso usfale in v gospodarskem oziru živimo še vedno globoko v krizah. Stalno pomanjkanje denarja težko ovira razmah naše podjetnosti in neprestane izpremembe v zakonodaji povzročajo pravno negotovost, ki ubija vsako zaupanje do uprave in ki znatno ovira normalni razvoj kupčijskih poslov. Intenzivno je sledil naš list vsem gospodarskim dogodkom, in za stališče, ki ga je zavzemal, so mu bili kot neodvisnemu listu merodajni samo gospodarski razlogi. Kritično je obravnaval vse novosti in spremembe, ki nam jih je prinesla gospodarska zakonodaja, grajal upravne nedostatke, ne oziraje se pri tem na nobene druge momente, nego samo na interese celokupnega gospodarstva.

Nočemo govoriti na tem mestu o uspehih, ki jih je doseglo naše glasilo s svojo vztrajnostjo in iniciativno delavnostjo, pribiti hočemo le to, da ako niso bili uspehi popolni, je temu kriva samo mlačnost in indiferentnost s strani onih, ki so predvsem poklicani, da že v lastnem interesu list najizdatnejše podpirajo.

Novo leto se nam odpira v znamenju sklepanja trgovskih pogodb. Pripravljajo se pogajanja za sklenitev pogodbe s Češko, Avstrijo, Italijo in dr. državami. Že to vprašanje samo, da ne omenimo izdaje raznih novih gospodarskih zakonov in drugih važnih gospodarskih vprašanj, ki se bodo reševala tekom leta,

ta, zahteva osobito pozornost s strani naših gospodarskih krogov. Tu čakajo naš list težke in odgovorne naloge, ki jih bo mogel z uspehom izpolniti samo tedaj, ako mu bo naklonjena vsestranska podpora.

Po vsebini se bo list potrudil, da bo ugodil po možnosti vsem zahtevam, ki se bodo stavile s strani naših gospodarskih krogov. Informativni službi bo posvečal posebno pozornost in bo svoje delovanje v tem oziru še razširil. Poleg kritičnih in informativnih člankov, ki jih bo prinašal list o vseh novostih na polju gospodarske zakonodaje, bo skušal z informativnimi razpravami podrobneje seznaniti svoje čitatelje z gospodarskimi razmerami drugih naših pokrajin, kakor Bosne, Dalmacije itd.

Uredništvo je znalo pridobiti za list sotrudnike iz vrst naših najuglednejših strokovnjakov. Da bo mogel list primerno upoštevati tudi lokalne težnje naših podeželskih trgovskih in industrijskih centrov, si je uredništvo že zagotovilo stalne zveze s podeželskimi stanovskimi organizacijami in bo v novem letu stremelo predvsem za tem, da svoje delovanje v tej smeri še bolj poglobi in razširi. Pri tem pa apeliramo na zavednost predsednikov posameznih organizacij, da list moralno in materialno podpirajo, da mu dopisujejo ter mu pridobivajo novih naročnikov. Trgovci, industrijalec in obrtniki, ki podpira »Trgovski list«, koristi s tem tako interesom lastnega podjetja, kakor tudi interesom celokupnega narodnega gospodarstva. Čim večji bo krog naročnikov, tem večjih uspehov si je obetati od lista.

Kakor bo list po svoji vsebini vredna slika visoke razvojne stopnje, ki jo zavzema v naši državi slovenska trgovina, industrija in obrt, tako naj bi služilo čim večje število naročnikov kot dokaz za to, da imajo gospodarski krogi do svojega glasila popolno zaupanje, ki je listu kot moralna podpora neobhodno potrebno, da more z uspehom vršiti svoje visoke gospodarske funkcije.

Ob začetku novega leta želimo vsem prijateljem našega lista obilo uspeha!

Uredništvo in uprava »Trgovskega lista«.

Generalni ravnatelj C. Noot:

Razvoj industrije železa v Jugoslaviji.

Ta naslov pravzaprav ni dobro izbran, kajti o razvoju industrije železa v naši državi tako dolgo ne bo mogoče govoriti, dokler se naša gospodarska politika ne postavi na popolnoma drugačen temelj. Že preko pet let je minulo, odkar imamo svojo državo, in še živimo in obratujemo železarne, ki se nahajajo na njenem ozemlju še vedno iz prejšnje dobe. Če vpoštevamo, da niso bile nikoli deležne resnične zaščite s strani naše vlade in da jim — izvzemši bosansko industrijo — merodajna mesta čisto prav močno nasprotujejo, smo ugotovili s tem pač zadosten dokaz njihove življenske zmožnosti in upravičenosti, tembolj ko nobena teh železaren v minulih petih letih ni mogla rabiti

svojo popolno kapaciteto, ampak kvečjemu le polovično, in še to le v posebno ugodnih izjemnih okoliščinah. Ker se pa stroški proizvodnje z naraščajočo proizvodnjo zmanjšujejo, so dokazale naše tvornice navzlic neugodnim produkcijskim razmeram, da bi lahko prospevala v naši državi tudi še večja industrija železa.

Leto 1923. se je vobče prav malo razlikovalo od poprejšnjih let. Konkurenca gospodarsko močnejših sosednih držav, ki jo čutimo tu ves čas v prav neprijetni meri, ponovno potrebno zvišanje mezd in plač, posledica neprestano naraščajoče dragine, na nevdržno višino dospela javne dajatve, takse in pristojbine, vse to slabi donosnost železaren v toliko me-

ri, da jim ni mogoče pričeti s pripravami za večjo produkcijo, dasiravno so tovarniške naprave za povečano proizvodnjo že na razpolago. V ta namen bi bilo pa tudi treba nešteti novih delavskih stanovanjskih hiš, kar je posledica osemurnega delavnika, ker je treba za približno 50% več delavcev, da se omogoči obratovanje v treh izmenah. Za to pa ni sredstev, ker spričo akutnega pomanjkanja denarja in spričo kreditne politike Narodne banke, tako visokih svot, ki bi morale znašati prav mnogo milijonov, sploh ni mogoče dobiti, in naša podjetja bodo morala po dosedanem načinu vzdrževati obratovanje tudi za naprej samo v omejenem obsegu.

Komur je le površno znan ustroj katerekoli večje železarne, kdor ve, kako ogromne svote tiče v temeljih teh tvornic in v drugih neprenosnih stavbah, temu se opetovano in resno izražena zahteva, da bi se obmejne tvornice prenesle v notranjost države, ne bo zdelo vredna nadaljnje razprave. Nobenemu podjetniku ne bo prišlo na misel, da bi zgradil v bližini meje tovarno orožja ali smodnika, niti ne visokih peči ali valjarnico za tračnice ali nosilce; toda za proizvodnjo tržnega železa, ki je dandanes skoraj izključno predmet delovnega programa naših tvornic, mora pač vlada prepustiti podjetniku samemu, da si izbere kraj, kje naj si zgradi tvornico samo. On da zanjo denar in on bo tudi v prvi vrsti prizadet, ako bo slabo izbral. Neodvisnost v proizvodnji izdelkov, ki so potrebni za domači gospodarski razvoj, bo vedno temeljno načelo gospodarske politike samozvestne države, ki se hoče od inozemstva osamosvojiti. Jugoslavija mora dobiti svoje s tehnično popolnostjo zgrajene in urejene visoke peči in mora priti do možnosti, da si bo tračnice, mostove, lokomotive in vagone iz svojih sirovin in v svoji deželi izdelovala. Toda kdo naj zgradi veličanske naprave, ki so za to potrebne? Kdo naj investira neštete milijone za te naprave? Dokler bodo že desetletja obratujoče železarne spričo pomanjkanja podpore in vsake industrije pospešujoče smeri v gospodarski politiki le s težkočami životvarile, dotlej se ne bodo našli ne domači ne inozemski podjetniki, ki bi imeli toliko poguma, da bi dali na razpolago denar, s katerim naj bi se oživitvile te za našo državo tako važne in neobhodno potrebne industrijske panoge. V prvi vrsti pozvana so za osnivanje takih tvornic vendar brez dvoma edinole že sedaj poslujoča podjetja železne industrije. Ta podjetja razpolagajo s potrebnimi tehničnimi in trgovskimi že izvežbanimi močmi, njim so najboljše znane vse potrebe tuzemskega gospodarstva, njim je mogoče hitreje, ceneje in bolje oživitviti nove industrije, zgraditi s svojim osebjem potrebne naprave in spraviti z njim te naprave v obratovanje, njim je mogoče, ako nadaljujejo svoje delo s sedanji napravami, da opremijo nove tvornice v veliki meri s potrebnim materijalom. Ako bo naša vlada svoje dosedanje stališče premenila, ako bo kazala zanimanje za sedanja tovarniška podjetja, ako jim bo nudila zaščito in podporo, kakor se to godi v vseh drugih državah, ako jim bo dala možnost izdatnejšega in bolj lukrativnega obratovanja, ne da bi vsak presežek takoj odvezala z zvišanji javnimi davčnimi, tedaj se bo takoj pojavilo zanimanje za tako potrebna nova podjetja in v prav kratkem času bomo lahko vse to proizvajali doma, kar moramo sedaj kupovati v inozemstvu. Tisočim delavcev, ki si morajo

sedaj izven države iskati dela, bomo tedaj lahko nudili možnost zasluzka, naša trgovinska bilanca pa bo aktivna. Država, ki je v pogledu živila tako bogata kakor naša, bi vzdrževala lažje nego katerakoli druga tudi razmeroma veliko število delavstva, ker ni treba, da bi prehrana povzročala skrb. Seveda bi morala država tudi s svoje strani storiti marsikaj, kar je neobhodno potrebno. Predvsem bi morala pričeti z gradnjo novih železnic, kajti brez dobrih železniških prog — polnotirnih brez pretovarjanja — je vsaka velika industrija nemogoča. Ako bi se n. pr. take tvornice ob sedanjih prilikah zgradile v Bosni, jim z ozirom na te prilike ne bi bilo mogoče vzdrževati rednega obratovanja, v slučaju vojne pa, na katerikoli meji, bi nezadostujoče železnice, že v prvih dneh z vojaškimi transporti natrpale, za industrijo sploh ne bile več uporabne.

Kar se tiče bližnje bodočnosti, imam vtis, da se nam kaže še temnejša od sedanosti in prošlosti. Z onim dnevom, ko bo ogromna nemška industrija železa zopet usposobljena, da zadošči vsaj potrebam domačega gospodarstva — ta trenutek je, kakor se zdi, že prav blizu — s tem dnevom bodo za domači trg daleko preobsežna češka in avstrijska industrijska podjetja svojo odvisno proizvodnjo v še večji meri nego doslej usmerila na tujakšnji trg. »Dumping«, ki so se ga ta podjetja že doslej posluževala v dokaj obilni meri, bo postajal še občutnejši, naša domača podjetja pa bodo primorana, ali da tudi sama prično svoje izdelke oddajati pod nič ali pa da zatvorijo svoje obrate, ker jim ne bo več mogoče prodajati svoje proizvode z vedno večjo izgubo. Dasiravno se je »dumping« tuje industrije že opetovano dokazal našim merodajnim ministrstvom in čeprav je finančni minister po § 6. carinske uredbe od 4. julija 1921. l. pooblaščen, da uvede v sporazumu z ministrom trgovine in industrije za tak primer poseben dodek k uvoznim carinam na dotično blago, se imenovano ministrstvo doslej še ni poslužilo dane mu pravice, ko je vendar brezdvomno, da je namen one določbe, ščititi v slučaju potrebe proti dumpingu domačo industrijo.

Naša industrija železa se je, navzlic vsemu omalovaževanju* s strani merodajnih vladnih činiteljev, mogla doslej še vzdržati, toda lahko pride in priti mora dan, ko bo treba misliti na zapiranje obratov. Kaj bo potem s tisoči delavcev in nameščencev, kako naj se branimo pred obubožanjem celih pokrajin, kako naj na domesti država izgube pri carinskih dohodkih, pri davkih in pristojbinah, železnice pri tovarninah, naše narodno gospodarstvo pa škodo vsled izselitve izvežbanega delavstva in uradništva, ki mu v državi ne bo več dela in zasluzka? Vse to bo potem skrb vlade same, ki navzlic vsem opominom ne vodi računa o res žalostnem položaju te gotovo nad vse važne stroke naše domače industrije.

* V industrijsko bogati Čehoslovaški, kjer imajo dovolj domačega premoga in sirovega železa, je železo v šibikah zaščiten s carino, ki znaša — preračunjena v naš denar — 145 do 188 Din za 100 kg, dočim znaša pri nas ta carina le 72 Din; valjana žica ima na Češkem uvožno carino 285 Din, pri nas le 90 Din; avstrijska carina na žilnike znaša 200 dinarjev, naša le 108 Din; ako navedem le te podatke, mislim, da ni treba nadaljnjih pojasnil o zaščiti, katere je doslej pri nas bila deležna domača industrija.

Dr. R. Pipuš,

predsednik mariborske sekcije Zveze
industrijcev.

Koncem leta.

Maribor, dne 27. decembra 1923.

Zadnje leto našega gospodarstva se precej razlikuje od našega gospodarstva predidajočih 4 let. Neposredno po vojni se je povsod čutilo silno pomanjkanje blaga. Tekom vojne smo se navadili zadovoljiti se s tem, kar je bilo neobhodno potrebno, da živimo od danes do jutri. Kar je presegalo ta cilj, tega nikdo ni nabavljaj, ker ni bilo za to niti časa, niti sredstev, niti blaga. Ko je vojne bilo konec in so se odstranile prometne omejitve vojne časa, je prebivalstvo kar koprnelo po vsakovrstnem blagu. Kupilo je vse, kar se je dobilo, in za vsako ceno. Tekom 3 do 4 let pa se je ta glad po vsakovrstnem blagu precej potolažil. Prebivalstvo je preskrbljeno z obleko, podjetja s stroji, orodjem in kurivom, živil ne primanjkuje na trgu. Povpraševanje po blagu je že iz tega razloga zelo popustilo.

Prva leta po vojni so skoraj vse evropske valute silno valovale. Med njimi je bila tudi naša jugoslovanska valuta. Neprestano silno skakanje kurzov je zapeljalo mnogo ljudi k špekulaciji z valutami. Ko se je pa prebivalstvo prepričalo, da gre vrednost valute v splošnem vendarle navzdol, se je branilo denarja, skušalo denar spraviti v blago, da si na ta način reši vrednost svojega premoženja. To je bil daljni povod silnemu povpraševanju po blagu, prva leta po vojni. Zadnje leto pa se je vsaj naša jugoslovanska valuta precej utrdila. Naš dinar se je začel sicer po malem, vendar stalno krepčati. Pridobil si je spet nekoliko zaupanja in občinstvo se ne brani več denarja tako, kakor prva 3 leta po vojni. To je nov razlog, da je povpraševanje po blagu v zadnjem času zelo nazadovalo.

Vse države so pridno tiskale bankovce. Tudi Jugoslavija ni zaostala. Vsled tega je bilo denarja v izobilju, če tudi ni bil kaj prida. Denarni zavodi so bili dostikrat v zadregi, kaj začeti z denarjem. Kredit se je ponujal na vseh straneh. A vlade so uvidele, da tako ne more iti dalje. Ustavile so predvsem tiskanje novih nepokritih bankovcev. Zgledu čehoslovaške in avstrijske republike je na tem polju sledila tudi Jugoslavija. Vsled padanja valute so cene neizmerno poskočile, za promet je bilo treba ogromnih svot. Ko se je pa ustavilo daljno tiskanje bankovcev, je začelo primanjkovati denarja za te ogromne svote, kredit je začel postajati drag, in je zlasti v naši državi v zadnjem času postal tako drag, da naši sedanji obrestni meri v zgodovini ni lahko najti para. Tudi to pomanjkanje kredita je slično skrčilo povpraševanje po blagu.

Zelo živahno povpraševanje po blagu je prva 3 leta po vojni dalo povod, da se je ustanovilo mnogo trgovskih, obrtnih in industrijskih podjetij. Vsi novi podjetniki so seveda računali z živahnim povpraševanjem po blagu in pričakovali velike dobičke v najkrajšem času. Med njimi so bila tudi solidna in poštena podjetja, še več kakor zrnja pa je bilo plev, podjetnikov brez potrebnega kapitala, brez potrebnega strokovnega znanja, dostikrat tudi brez poštene volje do resnega dela.

Vse to velja pač več ali manj za vse pokrajine naše domovine, zlasti tudi za slovensko ozemlje. Prav posebno pa velja vse to za Maribor. Maribor je že pred vojno imel precej živahno trgovino. Vsled novega mednarodnega položaja je postalo obmejno mesto Jugoslavije ob avstrijski meji, torej ob meji nasproti tisti državi, s katero ima Jugoslavija vsled zgodovinskega razvoja obeh držav in tudi vsled svojih gospodarskih razmer najživahnejši promet. Avstrija kot industrijska država potrebuje nujno agrarnih produktov sosedne Jugoslavije, Jugoslavija pa spet ravno tako nujno proizvodov avstrijske

industrije, zlasti strojne industrije. Umevno je torej, da se je ravno tukaj ob meji med tema dvema državama, moral razviti prav živahen promet in da je ta živahen promet silno uplival na razvoj trgovine in industrije v Mariboru in okolici. Ker se je pa iz zgoraj omenjenih razlogov silno skrčilo povpraševanje po blagu, je moralo to v veliki meri zadeti tudi trgovino in industrijo v Mariboru in okolici. To se opaža pri vseh strokah in pri vsaki priliki. Pred vsem ni več tistega živahnega gibanja pri ustanavljanju novih podjetij. Niti enega večjega industrijskega ali trgovskega podjetja ni mogoče imenovati, ki bi se bilo leta 1923 ustanovilo v Mariboru in bližnji okolici. Število na novo prijavljenih trgovskih podjetij se več ali manj krije s številom odjavljenih. Pri trgovskem gremiju v Mariboru se je leta 1923 prijavilo 74 trgovskih in 25 kramarskih, torej skupaj 99 novih trgovin nasproti 63 in 43, torej skupaj 106 leta 1922, odjavilo pa se je leta 1923 61 trgovskih in 40 kramarskih, torej skupaj 101 trgovina nasproti 63 in 61 torej skupaj 104 trgovinam leta 1922. V trgovinskem registru okrožnega sodišča v Mariboru se je leta 1923 vpisalo 11 delniških družb, 7 družb z omejeno zavezo in 69 drugih trgovskih tvrdk, leta 1922 pa 13 delniških družb, 19 družb z omejeno zavezo in 88 drugih trgovskih tvrdk. Izbrisala se ni nobena delniška družba in nobena družba z omejeno zavezo. Ti vpisi v trgovinskem registru okrožnega sodišča v Mariboru veljajo za celo okrožje okrožnega sodišča v Mariboru. Delniške družbe, ki so se leta 1923 vpisale, pa niso nova podjetja, ampak so nastala po večini iz drugih že obstoječih tvrdk.

Silno pomanjkanje kredita je uplivalo precej neugodno tudi na razvoj naše trgovine. Najbolj so to občutila tista podjetja, ki so z gradbeno podjetnostjo v ožji zvezi. V Mariboru in bližnji okolici se leta 1923 ni gradilo niti pol tucata novih hiš. Vsled tega so trpela vsa ona podjetja, ki dobavljajo gradbeni material in ki so zaposlena pri gradbah.

Trgovine z železnino, papirjem in galanterijo so vzdržale mesto, do katerega so uspele v predidajočih letih, z veliko težavo le na ta način, da so odjemalcem dajale blago na up. Kdor ni hotel prodajati na up, je napravil neprimerno manje prometa kakor leta 1922.

Najbolj so prizadete trgovine z manufakturnim blagom. Prva leta po vojni se je število manufakturnih trgovin v Mariboru počel povečevati. Ker je ponehalo živahno povpraševanje po blagu, je konkurenca ogromna. Ker ni denarja, odlaga občinstvo pred vsem nakupovanje manufakturnega blaga in si pomaga s staro obleko, kakor zna in more. Na boljšem so trgovine z živili. To je blago, katerega nabava se ne da odlagati. Jesti je treba vsak dan, dočim se v sili nakupi nova obleka tudi eno leto pozneje.

Maribor je že več desetletij bil središče živahne vinske kupčije. Njo je zadel hud udarec, ko se je med Avstrijo in Jugoslavijo potegnila meja. Vinska trgovina v Mariboru je od nekdanj kupovala blago v sedanjih jugoslovanskih pokrajinah in je prodajala v sedanje avstrijske dežele. Slaba avstrijska valuta in neizmerno visoka carina na vino v Avstriji, pa so popolnoma uničile vsak izvoz vina iz Jugoslavije v Avstrijo. Doma pa blaga ni mogoče razpečati, ker so imeli nekaj dobrih vinskih letin, ko se je pridelalo pri nas veliko več vina, kakor se ga doma popije, poleg vina pa še leta 1922 silno mnogo sadjeva. S tem pa je spet pivovarska industrija silno prizadeta. Njo tlačijo, ker se vino ne izvaža, velika konkurenca sadjeva in vina na domačem trgu ter visoki železniški tarifi. Naša mlinska industrija še komaj živi. Visoki železniški tarifi in visoke inozemske carine ji onemogočajo konkurenco z banatskimi mlini in z inozemstvom. Nekoliko na boljsem je kovinska industrija, ki sicer tudi čuti pomanjkanje denarja, a je kljub temu še precej

zaposlena. Najbolje uspeva pri nas še kemična industrija, milo, dušik itd. izvzemši izdelovanje vžgalic. Industriji vžgalic sta izpodkopala tla tiho tapstvo z inozemskimi izdelki in pretirano visoka monopolna taksa. Les se še vedno lahko za dobre cene proda, kdor ga hoče prodati na up. Za gotov denar ga je pa tudi težko oddati.

Cvetela pa je v Mariboru leta 1923 izvozna trgovina z mesom. Izvažanje trgovine ni dopustno in vsled tega se v Mariboru kot obmejnem mestu z moderno urejeno klavnico zakoljejo velike množine živin za izvoz. Leta 1923 se je izvažalo meso samo v Češkoslovaško in avstrijsko republiko. Natančnih podatkov nisem mogel dobiti, vendar sem zanesljivo zvedel toliko, da je ta izvoz leta 1923 znašal precej več kakor ves izvoz mesa in mesnih izdelkov leta 1922. Tako se je v Švico, Nemčijo, Italijo, Francijo, Češkoslovaško in Avstrijo iz mariborske klavnice izvozilo 1243 goved, 407 telet, 1040 konjev, 21.111 prašičev, 409 ovac in koz.

Da razmere na gospodarskem polju v Mariboru in okolici niso posebno

Ernest Heng:

Lesna trgovina in industrija v letu 1923.

Lesna trgovina in industrija zaključuje svojo bilanco za leto 1923 vsaj v kolikor se tiče mehkega lesa v znamenju depresije. Karakteristično za preteklo poslovno leto je, da je vsled stabilizacije valute prešla tudi ta široka več ali manj v normalni tir, da ponehuje špekulacija nepoklicanih in da prihaja stara poklicna trgovina vedno bolj do veljave. Solidna širokovna konkurenca daje lesni trgovini po letih divje špekulacije na propast dinarja zopet solidnejše obilježje, polagoma, a sigurno odpada to, kar ne spada v stroko. Po izvanrednih časih in razmerah se kaže reakcija. Ta reakcija razumljivo vpliva na celo stroko, vendar s to razliko, da je solidna trgovina z njo računala ter jo pričakovala prej ali slej.

V splošnem je bila stroka v letu 1923 dobro zaposlena, vendar ni govora o izvanrednem delu. Efekt dela pa je nezadovoljiv posebno v produkciji, ki je morala vzdržati pri pretirano visokih cenah surovin vse konsekvence, ki izhajajo iz normalizacije strokovnega dela.

Povpraševanje inozemstva je bilo v letu 1923 dosli veliko, vendar je bilo tudi delo z inozemstvom v znamenju valune depresije (franc. frank, pesela, lira) in pomanjkanja dinarja. Tem razmeram na mednarodnem trgu se je pri-

rožnate, to se najlepše vidi tudi pri sodišču, kjer silno naraščajo tožbe zaradi plačila in izvršbe. Tudi nam je leto 1923 prineslo v Mariboru pol tucata konkurzov. Vendar se tičejo ti konkurzi le malih podjetij.

Razvoj našega gospodarstva ovirajo previsoki davki, previsoki železniški tarifi, previsoke carine, neznosna bremena socialnega zavarovanja, oderuštvo naših bank in v zadnjem času tudi previsoke mezde, ki so po večini že daleč prekoračile pariteto predvojnih mezd.

Leto 1923 za naše gospodarstvo ni bilo tako ugodno kakor predidajoča 3 leta, vendar še ni povoda za obup. Blizamo se pač normalnim razmeram. Kriza zahteva žrtve, operacija boli, a je neizogibna. Izredno visoki dobički, kakor so jih tu in tam prinašala zadnja leta, bodo postali nemogoči, nesolidna podjetja bodo izginila, solidna podjetja, ki so gmotno primerno utemeljena in pod večjim strokovnim vodstvom, pa se bodo tudi za naprej razvijala. Če pa nam sedanja kriza pobere nekaj nesolidnih podjetij, bode to za narodno gospodarstvo le dobiček, ne pa škoda.

družilo še pomanjkanje denarja v našem gospodarstvu. Vsi ti momentli so odločilno vplivali na razvoj cen, katerim je — upajmo — definitivno odvzela rastoča tendenca v nakupu.

Kriza, ki preveva lesno stroko, ni še težka, vendar poostretev z ozirom na pomanjkanje denarja ni izključena. Če bi se la kriza pred pomladjo poostрила, ni imela za Slovenijo to dobro posledico, da bi se nesmiselno navijanje nakupnih cen za okrogli les povsem ustavilo in obvarovalo marsikoga, ki še danes misli na brezobzirno konkurenco pri pomladanskih razpisih okroglega lesa, težkih izgub. Premišljena vzdržnost in dobra presoja svojih lastnih moči je baš za prihodnost bolj na mestu, kakor kdaj prej. To velja posebno za razmere v Sloveniji, kjer — vsaj v lesni stroki — ni vedno merodajna hladna trgovska kalkulacija, ampak netrговska zavist in nesistematična brezplodna konkurenca.

Staviti točno perspektivo za prihodnje leto ni mogoče. Brez dvoma bo dovolj dela, ker ima inozemstvo stalno potrebo, ki se v prihodnjem letu ne bo zmanjšala. S sigurnostjo pa je treba računati, da se bodo internacionalne cene eventualno stabilizirale, nikakor pa ne porasile. Za to govori splošno pomanjkanje denarja v inozemstvu in konstantno naraščanje evropske lesne produkcije.

Delovanje urada za pospeševanje obrti v pretečenem letu.

Urad za pospeševanje obrti v Ljubljani je priredil tekom leta 1923 sedem črevljarskih priktrojevalnih tečajev, med temi 2 v Ljubljani ter po enega v Mariboru, Brežicah, Trbovljah, Celju in Šoštanj. Vsakega tečaja se je udeležilo povprečno 25 mojstrov in pomočnikov. Izjemoma se je pripustilo k tečaju tudi vajence in sicer samo invalide, da se jim na ta način pri njihovi skrajšani zaposlenosti čim preje pripomore do eksistence.

Krojaški priktrojevalni tečaji so se vršili v Ljubljani (1 za moško in 2 za damsko krojenje) ter 2 v Šoštanju (za moško in žensko krojenje). Povprečna udeležba 30 obiskovalcev na tečaj.

V Ljubljani je urad priredil 1 knjigovodski tečaj pod vodstvom g. Petra Modica, profesorja na trgovski šoli, ki ga je obiskovalo 53 udeležencev iz najrazličnejših obrti.

Svoj keramični oddelek na srednji tehnični šoli je urad tekom leta lepo spopolnil z nakupom raznega orodja in keramičnih strojev tako, da bo našim domačim keramikom spopolnjen v njihovi stroki vsestransko omogočeno. Keramični tečaj se vrši skozi celo leto ter se ga lahko vsak interesent brezplačno udeležuje.

Strokovni učitelj za keramiko je napravil tudi mnogo preizkušanj naših glin in sicer iz vseh delov države, celo iz daljne Makedonije. Keramični oddelek urada se je odzval tudi povabilu združenja prijateljev umetnosti »Cvijeta Zuzovič« v Beogradu ter poslal na razstavo, ki se je otvorila o božiču, nekaj svojih najlepših izdelkov, narejenih po umetniških originalih kiparja Lojzeta Dolinarja.

Za opremo nad vse potrebne puškarske šole v Kranju, ki naj vzgoji tamošnji puškarski industriji domače puškarski naraščaj, je prispeval urad z večjimi zneski za nabavo šolske opreme in najpotrebnejšega orodja.

Istotako je odstopil meščanski šoli v Trzinu večjo množino najpotrebnejšega mizarskega orodja za tamošnjo šolsko delavnico.

Svojo parno lokomobil, ki sta jo imeli izposojeno »Gospodarska« druga ljubljanskih mizarskih mojstrov v Ljubljani, oziroma »Produktivna« zadruga ljubljanskih mizarjev na Glincah, je urad prodal, ker ni več zadostoval zadrugi. Za skupiček je nakupoval sedem ameriških Singer šivalnih strojev, ki jih po ugodnih cenah, tudi na obroke, oddaja revnejšim krojačem.

Svoj vzorni vrbov nasad je urad še povečal, tako da zamore že večje število vrbov preskrbeti s sadikami, obenem pa preskrbeti večjo množino vrbovih šib. Drž. šoli za pletarstvo in košarstvo v Ljubljani. Nasad nadzoruje strokovnjak g. Josip Baran, strokovni učitelj na srednji tehnični šoli v Ljubljani.

Svoja lepa izložbena okna je dal urad celo leto proti minimalni odškodnini v razstavne svrhe na razpolago najrazličnejšim obrtnikom in industrijalcem, ki sami nimajo razstavnih oken.

V smislu odloka biv. c. kr. ministrstva za javna dela z dne 7. januarja 1918, št. 126.450 - XXII je urad izdal 9 izpričeval raznim invalidom, ki so

Ivan Mohorič,
lastnik Zveze trgovskih gremijev.

Gospodarski in prometni položaj Jugoslavije.*

Odločnost, s katero je finančno ministristvo in Narodna banka na zadnji novemberski seji odklonila zahtevo povišanja kontingenta novčanice, je naša odmeva v širokih gospodarskih krogih in povzročila prepotrebno preorijentacijo velikega dela našega poslovnega sveta. Bil je to resen memento o pravem času, da je treba čezmerno povojno investicijsko in stavbeno delavnost omejiti, ki je našel pravo razumevanje v vseh merodajnih krogih, ker je bila kreditna kriza in pomanjkanje gotovine že doseglo znatno napetost.

Kongresu trgovskih zbornic o vprašanih našega izvoza, ki se je vršil koncem avgusta v Beogradu in ki pomenja važen aktivum za zblizanje mentalitet srbijanskih trgovskih in industrijskih krogov, so sledili energični ukrepi železniške uprave, ki so dosegli popoln uspeh. Program, ki je bil sestavljen na tem kongresu, je malone izvršen in kljub znatno povišanemu izvozu naših agrarnih produktov, ki potrebuje veliko število železniških voz, se je posrečilo kiti potrebo zaprtih vagonov. Vozni park na račun reparacij iz Nemčije dobavljenih železniških vagonov in strojev je znatno prispel k olajšanju prometne situacije, tako da je prvi del izvozne kampanje končal brez znatnejših prometnih omejitev.

Pred letom dni je bil koncem meseca novembra ves promet med vzhodnim in zapadnim delom države preko Zagreba blokiran in transporti češkega blaga, med njimi celo transporti koksa, ki je bil nujno potreben za industrijske obrate, so stali po cele ledne, da celo mesece pri Mariboru, predno jih je bilo mogoče odpraviti naprej. K omiljenju prometne situacije na železnicah, katerih brezhibno funkcioniranje je predpogoj za vnovčenje naših agrarnih produktov, je mnogo prispelo dejstvo, da je bil aprila meseca aktiviran direktni promet z Madžarsko, Avstrijo, Čehoslovaško in Nemčijo. Zadosno in redno preskrbovanje železnic in industrije s premogom je vsled zvišanja produkcije domačih premogovnikov trajno zasigurana in tudi enomesečna stavka v revirih Trboveljske premogokopne družbe ni izzvala nikake prometne krize.

Po podržavljenju jugoslovanskega omrežja južne železnice v smislu rimskega sporazuma je združeno celo železniško omrežje Jugoslavije pod državno železniško upravo. Povišanje železniških tarif, ki je stopilo dne 15. septembra v veljavo, je otežkočilo tranzitni jadranski promet preko Jugoslavije. Ker stoji jugoslovanska prometna uprava na stališču, da za jugoslovanski pretek ne more dovoliti nikakega tarifnega

* Zgornji članek je izšel v božični številki »Prager Presse« v svrhu informacije čeških krogov o naših gospodarskih razmerah. Zdelo se je nam potrebno, da priobčimo njegov dobesedni slovenski prevod, da seznamimo z njega vsebino tudi naše čitatelje. Op. ured.

se pod nadzorstvom urada izučili svoje obrti.

Urad je zastopan pri upravni komisiji tehniško visokošolskih fondov, pri odseku fonda za trgovsko in obrtno šolstvo, pri stalni električni komisiji oddelka zveze industrijecev, pri gospodarskem sosvetu v Beogradu, v razsodišču za razsojo sporov med plinarnami in elektrarnami industrijske svojine, pri posvetovalni komisiji za delovanje poklicev za invalide, pri osrednji čipkarski zadrugi in vodstvu vajeniškega doma v Ljubljani.

Vzorno urejena knjižnica urada, ki je zelo bogata najrazličnejših strokovnih knjig, revij in časopisov, je vsakemu obrtniku, vsak čas brezplačno na razpolago ter se knjige izposojajo tudi na dom.

jihi velik kompleks srbskih ozkotirnih železnic z omrežjem bosanskih in dalmatinskih ozkotirnih železnic ter otvoriti srbskemu izvozu direktno provizorno zvezo z Jadranskim morjem, dalje novi most preko Tise med Tifelom in Orlovačom za zvezo Bačke in Banata, nato dograditev železnice preko Like do Splita, s katero dobi Slovenija in Hrvaška zvezo z Dalmacijo in konečno zgradbe prekmurske železnice, kjer nimajo odrezane lokalke nikake zveze z zaledjem.

Tudi rečni plovbi se ima z razširjenjem podjelja z novim zakonom, ki bo v kratkem predložen Narodni skupščini, ustvariti širšo razvojno podlago. Velik del stavbenih stroškov za omenjene proge se krije iz rednih proračunskih kreditov in predstavljajo ti zneski važen akti-

vum za naše državno gospodarstvo. Večina naštetih prog bo tekom leta 1924 dograjena, kar bo bistveno vplivalo na gospodarski napredek cele države in prispevalo k olajšanju našega izvoza. Za to lahko mirno trdimo, da je prometna kriza premagana in da se naglih korakov bližamo k izboljšanju razmer.

Nedavno potovanje čehoslovaško-jugoslovanskega narodno gospodarskega udruženja v Pragi po Jugoslaviji je bilo za bodoča trgovska pogajanja, kakor tudi za praktično sodelovanje gospodarskih krogov obeh držav neprecenljivega pomena. Želeli bi bilo, da bi se v bodočem letu pričeto vzajemno delo nadaljevalo v začrtani smeri kot dopolnilo našega skupnega političnega programa in interesov.

Naša čevlarska industrija.

(Poročilo tvrdke Peter Kozina & Co.)

Naša čevlarska industrija bje že od ujedinenja težak boj za obstanek.

Po ujedinenju se je trg za plasiranje izdelanega blaga znatno skrcil in poleg tega si je še pridobila naše tržišče inozemska čevlarska industrija kakor: angleška, francoska, španska, ameriška, posebno pa nemška in avstrijska ter čehoslovaška, ki so uvažale na naš trg blago v velikih masah, da so popolnoma onemogočile skoro vsako prodajo tuzemskega blaga.

Domača industrija si je pomagala s tem, da je zaposlila svoje obrate za silo z vojaškimi dobavami. Toda za civilno blago je reducirala svoje obrate do skrajne meje.

Krizo v čevlarski industriji je povzročila tuja konkurenca predvsem s tem, da je poslala velike množine blaga na naš trg ne da bi se za isto sklenile preje fiksne kupčije. Ko je bilo blago enkrat na našem trgu, ni doseglo uspeha, kakor so pričakovali inozemski trgovci, ker take množine blaga ni mogel konsumirati naš trg in je bila seveda posledica ta, da so pri raznih spediterjih in drugih trgovcih ležale nakopičene cele zaloge. Vendar pa je hotela inozemska konkurenca uvoženo blago likvidirati, kar pa ni šlo brez velikih žrtv glede cen. Tako se niso mogli čevlji več prodajati po originalno kalkuliranih tovarniških cenah, ampak izlicitali so se na dol, samo da se je blago plasiralo pri domačih trgovcih in da so se tuje zaloge končno likvidirale.

Ta način prodaje je naši industriji skoro popolnoma odvzel vsako konkurenčno možnost. Tem težavam se je še pridružil padec raznih valut, posebno Nemčije in Nemške Avstrije, pri katerem so posamezni en gros trgovci v Zagrebu in Beogradu, kakor tudi v Sarajevu zaslužili velike svote in s tem preprečili skoro vsako prodajo domačih proizvodov.

Domača industrija je, kakor že prej omenjeno, da samo vzdrži svoje obrate, reducirala svoje delavstvo ter svojo

produkcijo na četrtino kapacitete in razume se, da v takem slučaju ne more biti o kaki rentabiliteti čevlarske industrije niti govora, temveč, da mora biti vsak posameznik zadovoljen, da sploh prebije te težke čase.

Opeševane predstavke radi zaštite čevlarske industrije v Beogradu so bile do sedaj brezuspešne. Trdno pa smo priprani, da se bode v doglednem času podvzelo potrebne mere, da se prepreči sicer sigurna propast te industrijske panoge.

Čevlarska industrija je v naši državi že tako razvita, da ne producira samo za kritje domačih potreb, temveč mnogo več.

Da bi prišlo do zaželjenega razvoja se bo treba resno baviti z mislijo za eksport, ker če bi vse tovarne izrabile svojo popolno kapaciteto, ni mogoče tega blaga v naši državi plasirati. Zraven tega pa imamo še velike množine čevljarjev, ki tudi producirajo velike količine blaga.

Seveda za enkrat ni mogoče misliti na eksport, ker je naša čevlarska industrija navezana v veliki meri na import inozemskih polfabrikatov, kakršni se v naši državi še dolgo ne bodo mogli izdelovati.

Upoštevati je tudi dejstvo, da dela naša čevlarska industrija pod veliko bolj neugodnimi razmerami, kakor inozemska, ker poleg tega, da nima na razpolago velikih zalog sirovin, ki bi prišle v poštev, niti dovolj polfabrikatov, nima na razpolago tudi ne zadostnih kreditov, kakor imajo n. pr. čevlarske industrije v inozemstvu. Tudi nima naša čevlarska industrija zadostno število izurjenih mojstrov na razpolago, ki se morajo zato iz inozemstva importirati in ki se morajo tukaj seveda dražje plačevati.

Izgledi za l. 1924 so, če se bode vladala za to panogo končno enkrat zavzela, in se odloči za zaščitno carino, precej ugodni. Samo na ta način bi zamogla naša čevlarska industrija tudi uspešno konkurirati z inozemsko čevlarsko industrijo.

Dr. Ivan Černe,
lastnik Gospodarske pisarne v Ljubljani.

Stanovanjsko vprašanje.

Prirastek novih stanovanj, ki je bil minulo leto razmeroma velik, postaja vedno manjši ter je sedaj popolnoma prenehal. Gradbena delavnost je padla na minimum. Kakor je poročal Mestni stavbeni urad pred nedavnim časom, za leto 1924 ni pričakovati razen ene večje stavbe, nikakih novih zgradb. Stanovanjsko vprašanje je prišlo s tem na mrtvo točko, s katere se, kakor vse kaže, ne bode z lepa premaknilo, ako se razmere, ki to ovirajo, ne izpremenijo. Ako pregledamo ovire, se iste delijo na dve polji in sicer: v naši stanovanjski zakonodaji, kakor tudi v današnjem finančnem položaju, v katerem se nahajajo realni krediti. Stanovanjska zakonodaja s svojo najemninsko zaščito je danes, to pač morajo priznati vsi, brez vsakega uspeha ter je v interesu našega go-

spodarstva, da ista čimprej preneha. Rok zaštite, ki traja še do konca leta 1924 je treba porabiti, da se to vprašanje likvidira in da ob nastopu prostega gospodarstva na tem polju ne bode nobenih trzavic ter da bode preskrba z novimi stanovanjskimi prostori do takrat likvidacija sedanjih stanovanjskih razmer omogočena. Poleg izpremembe v stanovanjski zakonodaji je potrebno tudi na polju pristojbin in davkov napraviti za nove zgradbe posebne olajšave, poleg že obstoječih davčnih prostosti, o čemur pa govorim podrobneje spodaj.

Dosedanja stanovanjska zakonodaja ni dosegla mnogo, vendar pa moramo tudi delo, katero je ona opravila pravično oceniti. Da moramo izpredvideti, kaj bi bilo še treba napraviti, je potrebno, da pregle-

damo, kaj se je storilo do sedaj in kaj bi bilo še mogoče storiti.

Ustanovili so se stanovanjski uradi. Bil je to prvi korak v poizkusu rešitve stanovanjskega vprašanja. Prvi funkcionarji in izvrševalci stanovanjskih naredb in poznejšega stanovanjskega zakona so pokazali trdno voljo, ki se je pa v večini slučajev, posebno kasneje vsled drugačnega prepričanja na najvišjih mestih udeleževala s tem, da se je napravilo le par sto stanovanj, dočim bi jih moralo biti par tisoč, da bi se za vse tako poskrbelo, kakor odgovarja človeškim zmernim zahtevam. Danes je položaj drugačen. Težka finančna kriza grozi tudi stanovanjskemu vprašanju, da bo ostalo nerešeno najbrže še leta in leta. Ali je res to treba?

Res je, da more danes redko kdo zidati sam, najmanj seveda v mestu, kjer je treba po stavbnem redu graditi visoke 3 do 4 nadstropne hiše. Zunaj mesta zgraditi si vilo in upravljati isto, tudi ni stvar vsakega, posebno, ako nima družine, ki bi zasedla celo vilo, ako si zgradi isto kot enodružinsko. Večdružinska vila pa postane kmalu najemna kasarna, tako da je raje vsak že v mestu, kjer je bolj zase kot v večdružinski vili zunaj. To se sliši sicer paradokso, a je le resnica, ako se prav premisli.

Izgleda torej, da nas razmere same silijo v to, kar moramo storiti. Organizirati te ljudi, ki si hočejo postaviti novo, zdravo, moderno stanovanje, dahi jim pravno neizpodbojno obliko, da v svojih pravicah ne bodo prikrajšani, ter zagotoviti ugodnosti, da njih sedanji izdatki niso prevelike žrtve, pa mislim, da mora iti stvar gladko. So pa gotove ovire, ki nepotrebno podražujejo uresničanje ideje družbenih hiš, ter si bom vsled tega dovolil predložiti javnosti poseben osnutek predlogov, ki naj bi pomagali olajšati snovanje družbenih hiš ter sploh omogočili rešiti stanovanjsko vprašanje. Glavne teh predlogov ponovim že danes na podroben pretes in vpoštevam merodajnim, da se v dvanajst uri pripravi še nekaj, kar bi prineslo vidne sadove v bodočem letu.

Graditi mestne hiše je sedaj omogočeno le v družbah. Te naj bi imele obliko družb z omejeno zavezo. Za manjše zgradbe, posebno n. pr. dve-ali štiristanovanjske hiše izven mesta, bi se dalo uporabiti obliko zadruge z omejeno zavezo, vendar pa bi v vsakem slučaju raje priporočil družbe z omejeno zavezo, ker ista dovoljuje članom nekako avtonomijo, vsled katere se člani privadijo bolj svojemu stališču kot posestniki in upravitelji nepremičnin in so lastniki svoje stanovanjske hiše. Bilo bi umestno, da se take gradbene družbe z omejeno zavezo oprostito vseh pristojbin pri snovanju, kupni pogodbi za zemljišča kakor tudi davka, ki ga imajo sicer plačevati družbe z omejeno zavezo. Temeljne glavnice naj bi se kretale v višini kapitala, ki je potreben za nakup zemljišča, oziroma še nekaj več, da je za snovanje družbe nekaj kapitala na razpolago. Seveda mislim kot na samoobsebi umevno zahtevo, da v onih občinah, kjer se pobira davek od prirastka na vrednosti nepremičnin, občinska zastopstva spregledajo plačilo davščine, da s tem pomagajo omogočiti snovanje takih gradbenih družb.

Ako bi se pristojbine in davščine, ki sem jih ravnokar naštel, spregledale, bi to že pocenilo stavbo preko 10%, kar bi bil važen faktor pri produkciji novih stavb.

Novi taksni zakon uvaja posebno takso na gradbene pogodbe v iznosu 2% ter je za produkcijo novih stavb ta določba kot pest na oko. Razume se, da bi morala tudi ta določba odpasti, saj že prometni davek 1% stavbni podjetnosti dosti škoduje. Radi davkov in davčnih olajšav za nove stavbe naj omenim tu predvsem trud Avstrijske republike, da podpre nove zgradbe in oživi gradbeno delavnost. Dne 9. oktobra 1923 je stopil v veljavo nov

zakon (Steuerbegünstigungen für Wohn- und Geschäftsbauten in den Jahren 1924/5), ki dovoljuje, da se za vse zgradbe, ki se prično graditi po tem dnevu in se dokončajo do 31. decembra 1925 do 75% gradbenih izdatkov pri dohodnini odpise. V to svrhu se obdobjena podlaga letno do l. 1933 za eno desetinko zmanjša, tako, da doseže končno 75% vseh gradbenih stroškov. Kupnina za zemljišče pa se ne všteje. — Kakor je videti iz časopisnih poročil, se ugodne posledice tega zakona že kažejo v tem, da so gradbene industrije nekoliko bolj zaposlene, kakor to sicer v tem času še ni bilo.

Tak zakon bi nam bil neobhodno potreben in bi morebiti gradbena sekcija Zveze industrijev poskrbela, da bi se tudi pri nas sprejelo nekaj podobnega.

Veliko oviro pri pocenitvi zgradb tvorijo današnji stavbni predpisi, ki so v mnogih ozihih prestrogi. Ako se napravijo za nove zgradbe drugi predpisi, da n. pr. pri gotovih lažjih stavbah ni potreba tako debelih zidov, niti ne drugih posebnih ojačenj, ki se lahko opustijo brez škode za dobro porabnost in trdnost stavbe, bi tudi to mnogo pripomoglo k pocenitvi zgradbe ter bi se moglo tudi v tem oziru prištediti kakih 5 — eventualno tudi več odstotkov napram cenam, ki jih povzročajo dosedanji stavbni predpisi.

Ako bi se osnovalo več gradbenih družb z o. z., bi se moglo graditi stavbe z ozirom na notranjost po enotnem načrtu, a z izpremembami glede fasade, da ne izgledajo stavbe preveč šablonsko. Mogoče bi bilo tudi normalizirati okna, vrata, okvirje in sploh vsa dela, ki se rabijo v veliki množini, tako da bi se s tem pocenile stavbe za nadaljnje precejšnje odstotke.

Mislim, da bi bilo mogoče na ta način z upoštevanjem vsega dosejati navedenega in s kratko terminirano naredbo finančnega ministra, ki bi spregledala tozadevne pristojbine in davščine, oziroma s sklepom občin, kjer je davščina od prirastka na vrednosti nepremičnin v veljavi, kratkim potom zmanjšati dosedanje stavbne stroške za najmanj eno četrtino svoje sedanje višine, s čimer bi bilo omogočeno tudi gospodarsko šibkejšim zasigurati si v skupnih zgradbah svoje lastno stanovanje. Ako se tekom prihodnjih mesecev uredi vse to, bo mogoče, da se v hišah v mestu, kjer se predpisujejo tri- do štirinadstropne zgradbe, dobi tri- do štirisobno stanovanje v drugem, event. tudi v višjih nadstropjih za 100 do 200 Din, kar bi po zmernih odstotkih te glavnice odgovarjalo stanarini 8000 do 16.000 Din, ako smatram, da se naloženi, oziroma izposojeni denar z amortizacijo vred obrestuje po 8%. V mislih imam stanovanja, ki so opremljena z vsemi zahtevami, ki jih stavi človek danes na navadna stanovanja, posebno seveda kopalnica in ostale pritikline, ki spadajo k stanovanju. Ako pa se hoče stanovanje napraviti manjše s sobami po približno 20 m² in ne nad tri metre visoko, pa mislim, da bi bilo mogoče s prej navedeno ceno še nižje, tako, da bi bilo v resnici mnogoterim omogočeno udeležiti se pri stavbah s tem, da si zgradijo svoja lastna stanovanja, kojih popolni lastniki so ter jih morejo prepustiti svojim dedičem ali pa prosto prodati, ako se izselijo drugam.

Največji vzrok, da se je ustavila vsa gradbena delavnost, je, kakor že gori omenjeno, finančna kriza, ki grozi onim, ki nimajo razpoložljivih sredstev za gradbene namene. Teh je pretežna večina. Nekaj le jih je tako srečnih, da niso navezani na kredit. Kaj z drugimi? Beograjski lastniki nedovršenih stavb so pred kratkim napravili korake, da dobijo 200 milijonov dinarjev v Češkoslovaški. Sedaj so češke banke odklonile njih prošnje, ker se ne morejo vezati na dolgoročni kredit. Posojilo v Švici je tudi v slabem položaju, kaj torej? Na dlani je nov vir dohodkov, ki naj bi tekli iz povišanih najemnin v letu 1925 v gotovih od-

stotkih v poseben fond za kredite za obnovo hiš in nove zgradbe. Le tako bo mogoče užitkoviti realni kredit, brez katerega je stanovanjsko vprašanje nemogoče rešiti. Ta fond naj bi se organiziral po pokrajinah in upravljal istofakto tukaj, da more služiti lokalnim potrebam, odkoder tudi prihaja. Morebiti bo kdo rekel, da je to brez uspeha. Navedem naj le številke, ki jih je objavil »Berliner Tagblatt« in iz katerih razvidim, da je bilo v Berlinu v letu 1919 s pomočjo doplačil iz davščin za zgradbe stanovanj (Wohnungsbauabgabe) zgrajenih 3697 novih stavb in 13.890 vzidav, skupno torej 17.587 stanovanj. Za naslednja leta so številke vedno manjše, ker je devalvacija marke vsako delo oteževala in sedaj je ta davščina opuščena, ker ob ne vrednosti marke tudi ona nima pomena.

Ako se pri nas vnelje tak davek, ki naj bi obstojal iz gotovih odstotkov povišane najemnine, bi se dobile na razpolago velike vsote, ki bi bile zmogljive tvoriti realni kredit za obnovo starih hiš in za nove zgradbe. Upravo tega denarja naj bi dobil kak hipotekarni zavod v posamez-

nih pokrajinah, kontrola porabe kredita pa bi naj bila javnosti dosegljiva.

Kakor je iz mojih gori navedenih misli razvidno, bi bilo na prvona-vedeni način omogočeno uspešno povišati produkcijo stanovanj že sedaj v letu 1924; potom davščine pa, ki jo predlagam v zadnjem odstavku, bo odprta pot realnemu kreditu, brez katerega je ob sedanjih razmerah stanovanjsko vprašanje nemogoče rešiti. Mislim, da je ta pot edina, ki jo moramo iti in da je uspešna, so nam pokazali že v drugih državah, kjer se je obnesla in rodi dobre sadove. Naj bi društva hišnih lastnikov, pa tudi društva najemnikov in zveze industrijev razmišljale o gorenjih predlogih, napravile potrebne korake v skupščini in pri ministrstvih, pa moremo že v par mesecih imeti zakone, ki so potrebni, da se izpeljejo vsi predlogi in zasigura za bodoča leta produkcijo stanovanj, ki je potrebna za normalen razvoj našega gospodarstva in družinskega življenja. Da je slednje tudi v veliki meri prizadeto, more izpredvideti vsak, kdor vidi te razmere in njih nevzdržnost.

Višjega deželnega sodišča svetnik dr. Edvard Pajnič:

Kolebajoča vrednost denarja in pravne razmere.

V razpravi o valutnem vprašanju v Jugoslaviji (»Valutno vprašanje v Jugoslaviji«: Josip Lenarčič iz Verda pri Vrhniki; marec 1922) obrača se pisec po pravici zoper takozvano inflacijo, to je poljubno pomnoževanje denarja, ki nima temelja v protivrednosti. Pisec pravilno razlaga, da se vedno ves gospodarski promet med posameznimi državljani vrši pod samoumevnim, neizražanim pogojem, da ostane vrednost denarja tudi v prihodnje po sklepu zadevnega pravnega opravila ista, kakršna je bila ob sklepu tega opravila. Denar ki ga sprejema eden pogodnikov, naj vsebuje polno pravico na protivrednost za svojecasno drugemu pogodniku izdano vrednost, bodisi v blagu, bodisi v delovrški. Ta načela veljala so obče v predvojni dobi, ko so se cene blagu, ravno tako, kakor dandanes ravnale po razmerju blagovnih ponudb proti denarnim ponudbam, a se tedaj vrednosti primernokritih novčanic ni menjavala, prav zniževala od dne do dne, kakor se je to dogajalo pozneje. Vrednost denarja ni absolutna, ampak se ravna po njegovi množini, bolj rečeno po razmerju krožečih novčanic z istovrednim založenim blagom — tu zlatom (»križje«).

Iz gori povedanega že sledi, da ima v prvi vrsti inflacija z nekritimi, torej manje vrednimi novčanicami poleg drugih pogubnih posledic še to, da oškoduje vsakega posestnika takih novčanic in vsakega, ki ima na podlagi prejšnjih dogovorov prejeti plačilo v takem manje vrednem denarju. Tečaj našega denarja na inozemskih borzah, (na kateri seveda vplivajo še druge okolnosti razun inflacije) pa pove jasno pogodnikom, da je razmerje med pogojeno dajateljavo ter protidajateljavo (v denarju) postalo kar čez noč povse drugačno, kakor sta si je stranki mislile ob sklepu zadevne pogodbe.

Država sama je primorana, da se ščiti izgub, ki bi ji seveda nastale, ako bi ji zakonito določeni dohodki dotekali v manjvrednem denarju. Pomaga si s tem, da enostavno zvišuje davščine v širjem pomenu besede s tem, da predružači način njih odmere. Tako je razumeti predvsem n. pr. določbo, da je plačevati carine v zlatu itd.

Seveda je morala država ukiniti nekatere davščine, temelječe na misli, da je vrednost zemljišč po padanju denarne vrednosti neprimerno narasla. Prav za prav je bil ta prirastek na vrednosti le navidezen, izražen po večjem številu, dočim je prava vrednost bila mnogo manjša nego preje, ko je naš denar imel še polno (zlatno) vrednost. Deželni zakon o davščini na prirastku (iz leta 1912) se je pri nas zopet ukinil (od 5. novembra 1920 nadalje — glej

Uradni list štev. 15 z dne 4. januarja 1920). Mimogrede povedano, je ta davek na prirastku zagledal svet luč sveta v naredbi pokrajinskega namestnika za Slovenijo z dne 21. oktobra 1922, štev. 365 Ur. list, po katerem se pa vsaj deloma vpoštevava razlika v vrednosti denarja ob pridobitvi in odtujitvi zadevne nepremičnine. Pri drugih davščinah (dohodnina, davek na vojni dobiček) pa se le številčno večji dohodek fingira v praksi kot razmeroma večji, nego je bil v predvojni dobi, dasi ravno je dejansko manjši.

Znano je, da se skušajo že v prometu, bodisi v notranjem države, bodisi napram inozemstvu, stranke s posebnimi dogovori v naprej zavarovati zoper posledice na naknadno, morebiti premenjeni vrednosti denarja. Tudi državna zakonodaja nekaterih inozemskih držav (Nemčije, Avstrije) skušala je opisane kvarne posledice, vsaj v nekaterih ozihih naprej odpraviti (n. pr. uradni indeks količnikov, po katerih je pomnožiti prejšnje normalne plače ali cene itd.) O teh poskusih tukaj nočem govoriti.

(Dalje sledi.)



PASTA za čiščenje zob, najrajši uporabljajo vsi kadilci.

Industrija.

Ustanovni občni zbor d. d. »Elektrac« se je vršil v petek, dne 21. decembra v prostorih Ljubljanske kreditne banke v Ljubljani. Družba si je stavila nalogo, preskrbovati z električnim tokom ljubljansko industrijo, po možnosti tudi privatnike v Ljubljani ter večje zavode. Zanimljivo bo prihajal tok iz vodne centrale Papirnic Vevče, Goričane in Medvode na Fužinah. Daljnovid do Ljubljane je že postavljen, kabel po Dunajski cesti že položen, tako da je računati v najkrajšem času za dobavo elekričnega toka. Delniška družba »Elektrac« d. d. se je ustanovila z delniškim kapitalom 3 milijonov dinarjev. V upravni svet so bili izvoljeni gg.: dr. Milan Vidmar, univerzni profesor kot predsednik; A. Tykač, generalni ravnatelj Ljubljanske kreditne banke, kot podpredsednik; inž. J. Boncelj, ravnatelj Strojnih tovarn in livarn, d. d.; inž. Ignac Šega, ravnatelj južne železnice; dr. A. Kokalj, odvetnik; inž. L. Maurer; dr. Ciril Pavlin, generalni tajnik Papirnic Vevče. V nadzorstvo so bili izvoljeni gg.: A. Zabkar, predsednik Strojnih tovarn in livarn d. d. v Ljubljani; inž. Milan Šuklje, tajnik Zveze industrijev, in Henrik Franzel, tovarnar v Ljubljani, in kot namestnika gg.: V. Resman, nadknjigovodja Papirnic Vevče ter Karol Govekar, ravnatelj Strojnih tovarn in livarn v Ljubljani.

Mehanična vrvarna, torilnica lanu in konoplje ter predilnica, Anton Šinkovec d. d., Grosuplje pri Ljubljani ima izredni občni zbor dne 15. januarja 1924 ob pol enajstih v prostorih »Trgovske banke d. d.« v Ljubljani, Dunajska cesta 4, s tem dnevnim redom: 1. Sklepanje o zvišanju delniške glavnice od 500.000 dinarjev na 2.500.000 Din. 2. Določitev emisijskih pogojev zvišane delniške glavnice, odnosno dotična pooblastitev upravnega sveta. 3. Sklepanje o izpremembi družbenih pravil, kolikor so te izpremembe potrebne zaradi zvišanja delniške glavnice. 4. Sklepanje o eventualni premestitvi družbenega sedeža iz Ljubljane na Grosuplje. 5. Odobritev kupne pogodbe, sklenjene med Antonom Šinkovcem in delniško družbo. 6. Slučajnosti. Glasovati na občnem zboru je upravičen vsak delničar, ki je izkazan z interimiim potrdilom, izdanim po Trgovski banki d. d. v Ljubljani, v katerem je označeno število delnic, vplačanih v gotovini. Posest 10 delnic upravičuje do enega glasu.

Denarstvo.

Finančna moč zadružništva. Koncem leta 1922 so imele zadruge v naši državi pri svojih zvezah 116.648.834 Din hranilnih vlog. Vloge so se jim obrestovale po 5—8%. Od zvez je bila najmočnejša Zadružna zveza v Ljubljani, ki ima 63 milijonov 18.948 Din hranilnih vlog in jih je obrestovala po 5½%, dajala pa svojim članom kredit po 7%.

Najboljši

PREMOG, DRVA IN OGLEDJE

kupite najceneje pri

Družbi Ilirija, Ljubljana

Kralja Petra trg 8. — Telefon 220.

Carina.

Carinska manipulacija pri izvozu, ako se vračajo vagonске pritlikline, ki se uporabljajo za zavarovanje izvoznega blaga. Minister za finance je na predlog carinskega sveta odredil (razpis br. 253), da se vrši carinska manipulacija vagonских pritliklin (vrvi, verig, pokrovov za vagon itd.), ki jih uporabljajo izvozniki domačega blaga za povezovanje in pokrivanje blaga, na nastopni način: Izvozniki, ki hočejo, da z lastnim materijalom pokrivajo in povezujejo blago, katero pošiljajo v inozemstvo po železnici, so dolžni povratek pritliklin priglasiti v štiri deklaraciji, s katero prilaščajo blago za izvoz. Poleg izvozne deklaracije vložijo še originalni tovarni list za izvozno blago in vrhu tega tudi tovarni list, ki ga izda železnica za brezplačen povratek vagonских pritliklin. Na tem drugem tovarnem listu naznači carinski uradnik, čim pregleda pritlikline, točno in jasno: tarifno nazivanje pritliklin in število komadov, za pokrivače pa njihovo širino, dolžino, marko, število in v obče vse znake, ki jih pokrivače imajo. Označiti mora tudi, ako so nove, stare ali že rabljene. To ugotovitev carinskega uradnika potrdi še carinarnica s svojim podpisom in pečatom. — Pri povratku pritliklin carinarnica opravi predpisano poslovanje na podlagi pismene prijave, katero vloži ali železnica, ali pa lastnik pritliklin sam. Prijavi mora deklarant priložiti tudi tovarni list, na katerem so navedene pritlikline in na katerem se nahaja potrdilo carinskega uradnika o količini in kakovosti pritliklin. Ako se ugotovi, da vrnjene pritlikline vstrezajo popisu na tovarnem listu, potrjenem od carinarnice, se ne pobere od pritliklin niti carina, niti sporedne takse. — Samo ob sebi je umevno, da mora izvoznik izpolniti v polnem obsegu tudi pogoje čl. 98. in 99. carinskega zakona, ako se boče poslužiti z gornjo odredbo priznane ugodnosti.

O roku za zahtevo povračila carinskih pristojbin za pogojne ekspedicije. Na vprašanje neke carinarnice, v kolikem roku se mora vložiti prošnja za povračilo carinskih in drugih pristojbin, ki se pobirajo pri carinarnicah za pogojne ekspedicije, če se izvrše te ekspedicije v zakonitem roku, je pojasnil gospod minister za finance na predlog carinskega sveta in na podlagi člena 273. carinskega zakona z ozirom na člen 58. tega zakona: Carinske pristojbine za pogojne ekspedicije se smejo povračati v šestih mesecih od dne, ko so ekspedicije izvršene.

Carinski prejemki v tretji desetini meseca novembra 1923 V tretji desetini meseca novembra 1923 so dosegli carinski prejemki v naši državi vsoto 53 milijonov 198.726 Din. Najizdatnejše vsote so pobrale carinarnice: v Beogradu 8.973.247 Din, v Zagrebu 12.606.817 dinarjev, v Zemunu 2.459.090 Din, v Ljubljani 3.558.512 Din, v Mariboru 2 milijona 347.992 Din, v Novem Sadu 2 milijona 56.874 Din, v Osijeku 1.945.022 dinarjev, v Sarajevu 2.843.080 Din, v Skoplju 2.722.997 Din, v Splitu 1.373.620 dinarjev in v Subotici 3.343.532 Din. Izza dne 1. julija do konca novembra 1923 so znašali carinski dohodki 798.416.715 dinarjev, v istem času leta 1922 pa le 563.798.880 Din.

Davki.

Davščina na gostilniške račune. Kakor že javljeno, se imajo v smislu tarifne postavke 34. pripomba 3. novega taksnega zakona z dne 25. oktobra 1923, Uradni list z dne 19. decembra 1923, št. 368 kos 113, uporabljati v krajih, ki imajo čez 2000 prebivalcev ter v kopališčih in letoviščih izza dne 1. januarja 1924 monopolisani obrazci računov z vstanjenim kolikom za 0,20 Din v vseh hotelih, restavracijah, gostilnah, kavarnah, penzijonih, bufetih itd. Ti monopolisani računi, ki so vezani v bloke po 100 računskih listkov, se dobivajo po ceni 22 Din za en blok pri pooblaščenih prodajalcih kolkov in drugih kolkovnih vrednotnic odnosno pri davčnih uradih izven Ljubljane, v Ljubljani pa pri finančni deželni blagajni. Ako pa v prvi dobi taki monopolisani računi niso na razpolago se smejo uporabljati tudi drugi računski listki, a se mora nanje prepisati z besedo »račun«. Opozarja se, da morajo lastniki lokalov objavo o plačanju takse po 0,20 Din za vsak račun izobesiti v svojem lokalu na vidnem mestu in da imajo pravico zahtevati to takso od gostov, ki jim izdajo račun.

Nove takse za potrdilo trgovskih knjig. Po tar. post. 167 zakona o taksah in pristojbinah, ki je stopil v veljavo dne 15. novembra 1923, znaša taksa za potrditev trgovskih, bančnih in drugih knjig (glavne knjige, kontokorentne in saldokontne knjige) od vsakega lista po 1 Din, za potrditev ostalih knjig (dnevnika, strace, blagajniške knjige, prima-note, knjige računov, skladiščne knjige, bilančne knjige) pa od vsakega lista 50 pata. Za list se smatra folio (dve strani). Če se knjige ne prijavijo zaradi plačila te takse, je kazni petkratni znesek neplačane takse poleg plačila redne takse.

Takse za otvorene ali tekoče račune pri delniških družbah (razen zavarovalnic.) — Tar. post. 37. srbskega zakona o taksah se je s 15. novembrom 1923. proširila na celo kraljevino. Začetkom vsakega poluleta, a najkasneje do dne 15. januarja ali do dne 15. julija morajo delniške družbe predložiti seznam otvorenih ali tekočih računov v minulem polletju ter na seznamek prilepiti za vsak tekoči račun takso po 20 Din. Po št. 58. pravilnika so zavezani tej taksi tekoči računi, lastniki računov imajo pravico razpolagati z gotovino in polagati gotovino brez oziroma na to, ali so dolžniki ali upniki.



Promet.

Otvoritev železniške proge Titel—Orlovač. — Dne 23. decembra se je na svčani način otvorila nova železniška proga Titel—Orlovač. Ta proga ekonomsko veže Banal in Bačko medseboj, obe pokrajini pa z Beogradom. Je pa tudi za Slovenijo velikega pomena, ker izdatno skrajšuje zvezo z Vel. Bečkerkom, Pančevom in Vrščem in drugimi za naš konzum važnimi kraji, s katerimi smo imeli zvezo le preko Indije in Novega Sada ter Sente in Loke. Proga je dolga 25 km. Gradili se je začela leta 1921. Gradba te proge stane že do sedaj 25 milijonov dinarjev brez železnega mostu preko Tise, ki bo veljal 60 milijonov dinarjev. Edino dela pri tem mostu še niso dogotovljena. Si-

cer je cela proga dogotovljena in se poslavi v promet lekom treh mesecev.

Donavski promet narašča. V zadnjem času promet po Donavi vedno bolj narašča. Osobito vlada živahnost življenja proli vzhodu med Bratislavo in Jugoslavijo.

Poštarne pošiljke v Turčijo. Turška poštarne uprava je sporočila polom mednarodnega poštnega biroja vsem državam, da lurske pošte v bodoče ne bodo sprejemale nikakih pisemskih poštnih pošiljk, katere bi vsebovale predmete prodajne vrednosti.

Železniško omrežje naše države obsega 9340 km proge. Upravno spada 2600 km pod beogradsko, 2500 km pod zagrebško, 1900 km pod subotško, 1220 km pod sarajevsko in 1120 km pod ljubljansko železniško direkcijo.

Ukinjenje parobrodne proge na Donavi. Iz Novega Sada poročajo, da je zaradi ledu na Donavi usklavljen parobrodni promet. Islotako je ukinjen promet na Begi, ki je popolnoma zamrznila.

Izvoz in uvoz.

Izvoz sladkorja iz Češkoslovaške. — V prvih dveh mesecih sladkorne kampanje je izvozila Češkoslovaška v inozemstvo 2.010.950 meterskih stotov sladkorja. Napram lanskemu izvozu v istem času se je izvoz letos dvignil za 1.165.200 meterskih stotov.

Usnjeni Koreskin papir

(nadomestek za voščen papir.)

THE REX CO., LJUBLJANA.

Trgovski register.

Vpisale so se naslojne firme: 1220. Sedež: Ljubljana. Besedilo firme: »Intercontinentale«, jugoslovansko transportno in prometno dioničarsko društvo prije S. & W. Hoffmann u Zagrebu, podružnica v Ljubljani. 1221. Sedež: Ljubljana. Besedilo firme: »Teosa«, družba z omejeno zavezo za tehnična obratna sredstva. 1222. Sedež: Maribor. Besedilo firme: »Intercontinentale«, jugoslovansko transportno in prometno dioničarsko društvo prije S. & W. Hoffmann u Zagrebu, podružnica u Mariboru. 1223. Sedež: Maribor. Besedilo firme: Mednarodno špedicijsko podjetje in prevoz paketov H. Bračić in V. Veščenec v Mariboru, Čarova ulica 2.

Izbrisala se je naslojna firma: 1229. Sedež: Maribor. Besedilo firme: Skladiščno i odpremično dioničarsko društvo, podružnica v Mariboru.

Nova knjiga o naši industriji in obrtih.

Ministrstvo trgovine in industrije je izdalo sedaj tretji zaključni del popisa sedanjega stanja industrije in obrlov v naši državi, ki ga je sestavil znani načelnik industrijskega oddelka v našem ministrstvu trgovine in industrije Milivoje M. Savič. Knjiga je zelo obsežna in opisuje v prvi polovici v 112 poglavjih one stroke naše industrije in obrlov, ki v prvih dveh knjigah še niso bile opisane. Nato sledi članek o položaju naše industrije v letu 1922, ki je bil lani objavljen v Trgovinskem koledarju in ki nudi kratko pregledno sliko zaposlenosti in konjunktore posameznih panog industrije v kritičnem letu 1922.

Drugi del knjige pa je ponatis raznih študij o produkcijskih in gospodarskih razmerah v predvojni Srbiji do izbruha balkanske vojne leta 1912. Poleg tega so pridani knjigi za naše gospodarske kroge zelo informativni članki o carinski tarifni politiki, dalje o statistiki zunanje trgovine in o carinski politiki kraljevine Srbije od leta 1893 do leta 1906 ter o politiki trgovske pogodbe z Avstrijo iz leta 1908. Ti članki so z ozirom na dejstvo, da bo v kratkem narodni skupščini predložen projekt nove carinske tarife, za naše trgovinske in obrtniške kroge zelo aktualni, ker se v njih opisuje sistem in tehnika sestave srbijske carinske tarife, ki velja z neznatnimi izpremembami iz leta 1921 pri nas. Obenem pa v njih spoznavamo načela in smeri srbske carinske politike pred vojno in nazore tudi še danes v tem oziru odločilnih srbijskih krogov. Zato smo se odločili, da pričnemo z objavo člankov že v prihodnjih številkah, na kar naše čitatelje že sedaj posebno opozarjamo.

Razno.

Za rešitev reškega spora. Iz političnih krogov se širijo deloma si nasprotujoče govorice o pripravah za definitivni sporazum med Italijo in Jugoslavijo radi Reke. Medtem ko se je nedavno poročalo, da je Italija sedaj pripravljena priznati rapalski dogovor in torej samostojnost Reke kot osnovo sporazuma, trdi »Politika«, da Italija zahteva suvereniteto nad Reko, daje pa Baroš in Delto Jugoslaviji ter zahteva trgovinsko pogodbo lekom dveh mesecev po zaključku reškega sporazuma. Točno je vsekakor, da se vršijo med Mussolinijem in Pašićem direktni razgovori, ki so že daleč dospeli.

Ležišča asfalta v Črni gori. Iz Beograda javljajo, da so odkrili v Črni gori ležišča asfalta. Ministrstvo za šume in rude bo poslalo tjakaj komisijo, ki bo proučila možnosti in način eksploatairanja.

Ustavljeno vpisovanje delnic Pooblaščenega brodarkega društva SHS. Po naredbi ministra za trgovino in industrijo je ustavljeno vpisovanje delnic Pooblaščenega brodarkega društva SHS. Za 28. decembra 1923 napovedani predhodni zbor delničarjev je bil odgođen.

Izseljevanje od začetka leta do konca septembra 1923. Prvih devet mesecev lanskega leta se je izselilo iz naše države 4011 oseb in sicer iz Srbije 302, iz Vojvodine 1840, iz Črne gore 63, iz Hrvatske in Slavonije 1084, iz Dalmacije 468, iz Bosne in Hercegovine 33 in iz Slovenije 221. Največ leh izseljencev je odšlo v Argentinijo. Med izseljenci je bilo 2465 moških in 1546 ženskih.

Konzumne zadruge koncem leta 1922. Koncem leta 1922 je obstajalo v naši državi 1553 konzumnih zadrug, od katerih jih je bilo skoro polovico včlanjenih v Glavnem Savezu Srpskih Zemljoradničkih Zadruga v Beogradu. V slovenskih zadrugnih zvezah je bilo včlanjenih: v Zadružni zvezi v Ljubljani 82, v Zadružni zvezi v Celju 10, v zvezi slovenskih zadrug v Ljubljani 15, v Gospodarski zvezi v Ljubljani 49 in v Zvezi gospodarskih zadrug za Slovenijo 7 konzumnih zadrug. Konzumne zadruge je po številu daleko presegalo število rajfajznov, katerih je bilo koncem leta 1922 v naši državi 2479.

Trgovski koledar za leto 1924

je izšel. — Naročila na: Slov. trgovsko društvo »Merkur« v Ljubljani, Gradišče štev. 17/I. Cena s poštnino 15 Din.

Tržna poročila.

Kovinski trg.

Ameriški železni in jekleni trg je bil v prvih mesecih preteklega leta bolj miren. Konsumenti so se bili že v novembru preskrbeli za prvo četrtletje prihodnjega leta. Produkcijo jekla do konca leta cenijo na 38 milijonov ton in pol. Najboljši odjemalec je v zadnjem času Japonska, kamor so samo v oktobru prodali nad 10.000 ton tračnic.

Evropski železni in jekleni trg v zadnjem času ni enoten. Evropa ima vedno iste gospodarske skrbi. V Angliji gre kupčija dobro od rok, nič ni čutili običajne slabosti pred prazniki. Tudi na Angleškem so prodali večje množine za prvo četrtletje prihodnjega leta. Angleški gospodarski listi opozarjajo na veliko potrebo železnine in jeklenine na svetovnem trgu, ne skrivajo pa tudi bojazni za angleško industrijo spriču hude inozemske konkurence. V prvi vrsti je kupoval namreč v zadnjem času domači trg in ne inozemstvo.

Na francoskem trgu se je pojavilo nalahno zboljšanje, pa ni trajalo dolgo. Položaj v Poruhru je še vedno zelo negotov in tudi še ni popolnoma jasno, kako se bodo razvile razmere na Nemškem. Na eni strani opozarjajo na velike zaloge, nahajajoče se v zasedenem ozemlju, ki prihajajo sedaj na trg in ki bodo silno vplivale na razvoj cen, na drugi strani bodo pa Francozi na blago iz Poruhru gotovo nastavili prav visoko carino. Trg polfabrikatov je bil

zelo nereden in so se pojavljale povsod velike difference. — Na belgijskem lrgu se pozna inozemska konkurenca; cene surovega železa, polfabrikatov in jekla gredo nazaj.

V Nemčiji so cene zelo različne. Šlezijske tvornice niso šle s cenami nič nazaj, zahodnonemške pa oferirajo za 25% bolj poceni. Vzroka iščejo v ločarinski konkurenci. Nemška težka industrija se trudi za zopetni aktivni nastop na svetovnih lrgih. Prvič so eksportne cene nižje, potem pa poslaja ljudi produkcija večja. Težka industrija je vpečljala ljudi nov delovni čas, ki traja za enkrat do 1. julija prihodnjega leta: v obratih, ki so delali pred vojsko 10 ur, bodo delali ljudi sedaj 10 ur na dan. Uredili so tudi nedeljsko delo itd.

Čehi so vsled nanovo se porajajoče nemške — pa tudi belgijske — konkurence zelo v skrbeh. Nemčija je začela kriti svojo potrebo sama in ji bo kmalu popolnoma kos, izvoz iz Čehoslovaške lja bo prenehal. Treba bo iskati novih odjemalcev; nemška poročila govorijo o velikem povpraševanju iz balkanskih držav, posebno iz Rumunije. Tja se bodo obrnili tudi Čehi. Tendence v zadnjem času je zelo mirna, cene so znižali. Kako bodo spravili lo znižanje v sklad s stroški, je še zelo negotovo. Zadnje poročilo je prav pesimistično in pričakujejo najhujših posledic — pravijo, da

na svetovnih lrgih ne bodo mogli konkurirati, da bo eksport zastal, da bo bilanca pasivna itd.

Dobava, prodaja.

Dobava čistega cina. Pri ravnateljstvu v Subotici se bo vršila dne 12. januarja 1924 ofertalna licitacija glede dobave 850 kg čistega cina.

Dobava linoleja. Pri ravnateljstvu državnih železnic v Subotici se bo vršila dne 12. januarja 1924 ponovna licitacija glede dobave 720 m² linoleja.

Dobava medene pločevine. Pri ravnateljstvu državnih železnic v Subotici se bo vršila dne 12. januarja 1924 ofertalna licitacija glede dobave 1800 kg medene pločevine.

Prodaja stare vojaške opreme, ki se je imela vršiti pri upravi zavoda za izradu vojne odeče v Sarajevu dne 31. decembra 1923, se bo vršila dne 22. januarja 1924. Prodalo se bo 2911 parov gamaš avstrijskega izvora, 24.990 avstrijskih čepic, 3840 plošč iz kartona in večja količina odpadkov od podplatov.

Pogoji in natančnejši podatki o gornjih dobavah in prodajah so v pisarni lrgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani interesentom na vpogled.

Zahtevajte povsod našo domačo Kolinsko cikorijo izvršen pridelatek za kavo.

Državna borza dela. Pri vseh Državnih borzah dela v Ljubljani, Mariboru, Ptuj in Murski Soboti je iskalo v preteklem tednu od 9. do 15. decembra 1923 dela 180 moških in 79 ženskih delavnih moči. Delodajalci so pa iskali 125 moških in 50 ženskih delavnih moči. Posredovanj se je izvršilo 190. — Promet od 1. januarja do 15. decembra 1924 izkazuje 42.905 strank in sicer 19.295 delodajalcev in 23.610 delojemalcev. Posredovanj se je izvršilo v tem času 12.544. — Dela iščejo: Pri Državni borzi dela v Ljubljani: 1 steklar, 7 kovačev, 12 stavb. ključavničarjev, 5 kleparjev, 1 zlatar, 2 železostugarja, 10 stroj. ključavničarjev, 2 mehanika, 2 avtomobila, 3 elektromonterji, 1 kotlar, 1 zobotehnik, 22 marjarjev, 5 kolarjev, 2 sodarja, 3 žagarji, 2 sedlarja, 8 tapetniki, 3 krojači, 3 čevljarji, 1 mlinar, 7 pekov, 5 mesarjev, 1 natakar, 14 zidarjev, 14 slikarjev, pleskarjev, 2 vodovodna inštalaterja, 1 tiskarski strojnik, 13 strojnikov, kurjačev, 5 trgovskih sodrnikov, 1 ekonom, 1 oskrbnik, 1 prejemalec lesa, 1 strojni tehnik, 3 knjigovodje, 1 trgovski potnik, 1 bančni uradnik, 1 godbenik, 21 uradnih slug, vratarjev, čuvajev, nadzornikov delavcev, 20 vajencev, 18 vajenk, 1 vzgojiteljica, 2 kontoristinja, 4 trgovske sodrnice, 4 natakarice, 3 šivilje, 1 hišnica, 9 delavk. — Pri Državni borzi dela v Mariboru: 1 majarica, 32 hlapeev, dekel, 28 viničarjev, majarjev, 4 ekonomi, 2 drvarja, 10 rudarjev, 2 vrtnarja, 2 kamnoseka, 2 orodna in 6 podkovskih kovačev, 1 kotlar, 14 stavb. ključavničarjev, 8 mehaniki, 16 mizarjev, 1 kolar, 2 galerista, 1

usnjar, 4 sedlarji, 1 torbar, 29 krojačev, šivilij, 12 peric, 1 pletilka, 17 čevljarjev, 2 brivca, 2 mlinarja, 6 pekov, 1 sladšičar, 2 mesarja, 1 točilec, 2 kuharja, 2 hotel. sobarici, 10 natakarice, blagajničark, 2 laboranta, 9 zidarjev, 2 slikarja, 4 tesarji, 2 skladiščnika, 2 strojnika, 163 tovarn. in pomož. delavcev, delavk, 8 slug, 2 knjigovodja, 10 trgov. pomočnikov, pomočnic, 1 šofer, 30 pisar. moči, 23 vzgojiteljic, 1 boln. strežnica, 1 boln. strežnik, 5 hišnic. — Pri Državni borzi dela v Ptuj: 2 ekonom, 4 gospodar. pristavi, 1 zlatar, 1 elektromonter, 4 mizarji, 1 kolar, 1 sodar, 1 usnjar, 3 sedlarji, 2 krojača, 4 čevljarji, 1 klobučar, 6 mlinarjev, 2 peka, 1 zidar, 1 slikar, 1 strojnik, 2 kurjača, 1 sluga, 1 nočni čuvaj, 9 dninarjev, 1 paradni kočijaž, 2 hišna hlapeca, 1 natakarica, 1 prodajalec, 1 kuharica, 1 sobarica, 7 služkinj, 3 pisar. moči, 24 vajencev, vajenk itd. — V delo se sprejamejo: Pri Državni borzi dela v Ljubljani: 1 autogenični varilec, 2 elektromonterja, 1 mehanik za pisalne stroje, 1 žagar, 1 modelni mizar, 1 predilniški predelavec, 1 predilniški mojster, 1 kovotiskar, 15 čevljarjev, 1 sodavčar, 5 tesarjev, 1 dimnikar, 1 majar, ki je izurjen v živinoreji, 1 sitar, 18 vajencev, 1 kuharica, 1 sobarica, 2 služkinje, 1 šteparica. — Pri Državni borzi dela v Mariboru: 60 hlapeev, dekel, 14 viničarjev, majarjev, 4 drvarske družine, 1 železostugar, 1 železovilvar, 2 urarja, 1 lesni strugar, 3 žagarji, 1 galerist, 1 obratovodja tovarne usnja, 1 fakalec za tkanje sukna, 1 pek, 1 brivec, 2 slikarja, 1 trgovski pomočnik, 1 pisar. moč, 22 vajencev, 1 frizerka — manikerka, 2 natakarice, 1 dovilja, 2 varuške, 5 sobarice, 19 služkinj, 17 kuharic, 2 gospodinje, 2 kontoristinja, 1 vajenka za mlekarstvo itd. — Pri Državni borzi dela v Ptuj: 21 poljed. delavcev, viničarjev, 6 rudarjev, 1 vrtnar, 1 lončar, 4 mizarji, 1 kolar, 1 strugar, 30 pletarjev, 1 krojač, 3 dninarji, 3 hišni hlapeci, 4 kuharice, 1 gospodinja, 3 sobarice, 6 služkinj, 13 vajencev itd.

Iv. Perdan Ljubljana

**Veletrgovina
kolonijalnega in
špecerijskega blaga.**

Glavni založnik Ciril in Metodovih vžigalic, nudi po najnižji dnevni ceni **kavo, riž, testenine, najfinejše namizno olje, čaj, žganje ter vse drugo špecerijsko blago.**

Postrežba točna in solidna.

Srečno in veselo Novo leto
želi svojim cenj. odjemalcem
Karol Florjančič, Celje
elektrotehnična trgovina.

Josip Petelinc Ljubljana, Sv. Petra nasip 7

ob vodi blizu Prešernovega spomenika
želi vsem cenjenim odjemalcem in znanecm
srečno in veselo novo leto.

Priporoča se v novem letu za najcenejši nakup vseh potrebščin za krojače, čevljarje, sedlarje, šivilje, toaletnega blaga, pletenine, galanterije, najboljših šivalnih strojev **Gritzner in Adler**, posameznih del za kolesa in vseh vrst šivalnih strojev.

„Merakel“

vošči vsem svojim cenjenim odjemalcem
**veselo in srečno Novo leto
Medic, Rakovec & Zankl**

d. z. o. z.
Ljubljana



LJUBLJANA

SINON GREGORČICEVA ULICA 13

Telefon štev. 552

se priporoča

za naročila vseh v njeno stroko
spadajočih del.

Lasna knjigovoznica.
Izvršitev točna in solidna!

Pristopajte kot član k društvu
»TRGOVSKA AKADEMIJA«

Dolžnost vsakega trgovca naj bo, da pridobi
ob novem letu za „TRGOVSKI LIST“ vsaj
enega novega naročnika!

Veletrgovina

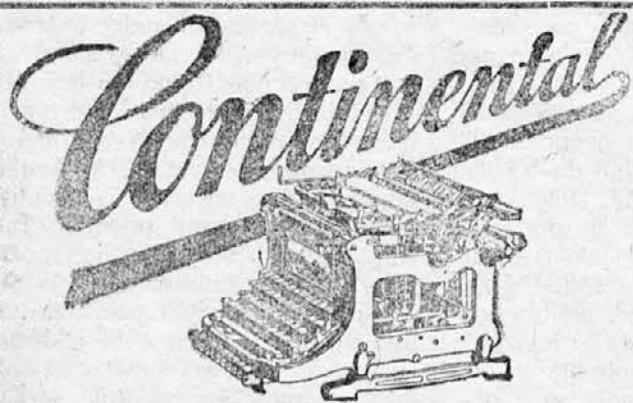
A. Šarabon v Ljubljani

priporoča

**špecerijsko blago
raznovrstno žganje,
moko
in deže ne pridelke,
raznovrstno
rudninsko vodo.**

Lasna pražarna za kavo
in mlin za dišave z električnim obratom.

Ceniki na razpolago.



ZASEBNO UČILIŠČE ZA STROJEPISJE IN STENOGRAFIJO LEGAT

Začetek novih tečajev
dne 3. februarja 1924.

Samoprodaja pisalnega stroja
„CONTINENTAL“.

Maribor,

Slovenska ulica 7,

Telefon 100.

TRGOVSKA BANKA D. D., LJUBLJANA

PODRUŽNICE:

Maribor, Novo mesto
Rakek
Slovenjgradec
Slovenska Bistrica

Dunajska c. 4 (v lastni stavbi).

KAPITAL in REZERVE Din 17.500.000.—

Izvršuje vse bančne posle najtočneje in najkulantneje.

Brzjavi: Trgovska

Telefoni: 139, 146, 458

EKSPOZITURE

Konjice
Meža-Dravograd
Ljubljana (menjalnica
v Kolodvorski ulici)

Srečno in veselo Novo leto

želi svojim cenj. odjemalcem

tvrdka A. Volk

Ljubljana

veletrgovina žita in mlevskih izdelkov

„Mana“

tovarna kandilov, mlenje soli in dišav

d. z o. z.

Ljubljana

želi vsem svojim p. n. odjemalcem

**srečno in veselo
Novo leto 1924!**

Srečno in veselo Novo leto

želi vsem cenj. odjemalcem in prijateljem

„Jugoeksim“

Eksport Trgovska družba Import

Vekoslav Pelc in drugovi

v Ljubljani, Vegova ulica 5

„VINOCET“

tovarna vinskega kisa, d. z o. z.

Ljubljana

želi vsem svojim cenjenim odjemalcem

veselo in srečno Novo leto 1924

**Srečno in veselo
Novo leto 1924**

želi vsem svojim cenj. odjemalcem in prijateljem

špeterijska in delikatesna veletrgovina

T. Mencinger

Ljubljana, Sv. Petra c. 43

**Srečno in veselo
Novo leto 1924**

želi vsem svojim prijateljem

SIMON PRAPROTHNIK

stavbeni in pohištveni mizar

LJUBLJANA

Jenkova ulica šte. 7



želi

vsem svojim cenjenim odjemalcem

**veselo in srečno
Novo leto
1924**



„SLADKOR“

družba z o. z.

Ljubljana, Dunajska cesta št. 1

(palača Ljubljanske kreditne banke)

želi vsem svojim p. n. odjemalcem

srečno in veselo Novo leto 1924

**Srečno in veselo
Novo leto 1924**

želi

vsem svojim cenj. odjemalcem

špecialna trgovina za mlinške potrebščine

ČADEŽ & BRČAR

Ljubljana

Kolodvorska ul. 35

**Srečno in veselo
Novo leto 1924**

želi

IVAN GAJŠEK

Papirna trgovina in založništvo Jugoslav. poslov. koledarja

Ljubljana, Sv. Petra c. 2

Kastelic in drug

trgovina s papirjem na veliko

Ljubljana, Miklošičeva c. št. 6

želi vsem svojim p. n. odjemalcem

srečno in veselo Novo leto 1924

**Srečno in veselo
Novo leto 1924**

želi vsem svojim cenjenim odjemalcem

**tvrdka A. Jurca nasl.
Alojzij Senčar, Ptuj**

Srečno in veselo Novo leto 1924

želita vsem svojim cenjenim gostom in znancem

Josip in Leopoldina Mastnak
restavracija hotel Slon v Ljubljani

Srečno in veselo Novo leto

želi svojim cenj. odjemalcem

Fr. Urch, Celje.

Srečno in veselo Novo leto

želi svojim cenj. odjemalcem

tvrdka

Ivan Ravnikar, Celje.

Srečno in veselo Novo leto

želi svojim cenj. odjemalcem

Javno skladišče in prevozna družba d. d. v Celju.

Srečno in veselo Novo leto

želi svojim cenj. odjemalcem

Josip Jagodič, Celje.

Srečno in veselo Novo leto

želi svojim cenj. odjemalcem

Miloš Pšeničnik, Celje
manufakt. in modna trgovina.

Srečno in veselo Novo leto

želi svojim cenj. odjemalcem

veletrgovina

R. Sternecki, Celje.

Srečno in veselo Novo leto

želi svojim cenj. odjemalcem

L. Pučan, Celje.

Srečno in veselo Novo leto

želi svojim cenj. odjemalcem

F. König, Celje
norimberško galanterijsko, igračarsko, drobnarijsko in pleteno blago — veletrgovina.

Srečno in veselo Novo leto

želi svojim cenj. odjemalcem

Ludovik Petek, Celje
špecerija, kolonijale, nakup deželnih pridelkov.

Srečno in veselo Novo leto

želi svojim cenj. odjemalcem

Karl Loibner, Celje.

**Srečno in veselo
Novo leto 1924**

želi vsem svojim prijateljem

tvrdka

I. Kostevc

LJUBLJANA

Sv. Petra cesta št. 4

Veselo Novo leto 1924

želi

**Hotel in restavracija
„Črni Orel“**

MARIBOR

Grajski trg 3 — Telef. 220

F. Zemljič

**Veselo in srečno
Novo leto 1924**

želita

Zalta & Žilič

trgovina železnine

Ljubljana

Dunajska cesta šte. 11

**Srečno in veselo
Novo leto 1924**

želi vsem svojim prijateljem

Izdelovalnica otepačev (klofarjev)
in časopisnih držalov

ANTON MERHAR

Ljubljana, Sv. Petra c. 22

Mlekarna

A. KOS

Maribor

Jenkova ulica 6

želi vsem cenj. odjemalcem

srečno in veselo

Novo leto 1924!

Srečno in veselo Novo leto 1924

želi vsem svojim p. n. odjemalcem

tvrdka

The Rex Co., Ljubljana

Srečno in veselo Novo leto 1924

želi vsem svojim cenjenim odjemalcem in prijateljem

tvrdka A. Lampret

Ljubljana, Krekov trg

Tiskarna Merkur trg. ind. d. d.
Ljubljana, Simon Gregorčičeva ulica



želi vsem svojim cenjenim naročnikom
srečno in veselo Novo leto 1924
ter se priporoča za nadaljna obila naročila

Naznanilo preselitve.

Trgovska banka d. d. v Ljubljani

se je preselila v nove lokale
na Dunajski cesti št. 4
(v lastno stavbo)
kjer že redno posluje.

Rusi

Slaniki oviti
Prekajene ribe
(Bücklinge)
Ostseeheringe
Kumarce
Ia znajmske v soli
in kislu
Paradižni sok
Ia domač, čist, v
dozah

„Konserva“

Prva jugoslovanska industrija
za konzerve rib, sočivja in
sadja, družba z o. z.

Maribor

Zahtevajte cenik!

Najfineje perilo za gospode in delavstvo

priporoča

Tovarna perila „TRIGLAV“

v Ljubljani.

Cenjene trgovce v mestu in na deželi se opozarja na priložnostni
ogled sortirane zaloge perila v skladišču **Kolodvorska**
ulica števil. 8 nasproti hotela „Štrukelj“

AVTO

bencin, pnevmatika olje, masi, vsa
popravila in vožnja. Le prvovrstno
blago in delo po solidnih cenah nudi
Jugo-Avto, d. z. o. z. v Ljubljani.

A. VICEL

Maribor, Glavni trg 5

trgovina s hišnimi potrebščinami,
emajlirano, pločevinasto in ulito
posodo, porcelanasto, kameni-
nasto in stekleno robo.

Na debelo!

Na drobno!

Trgovci
Industriji oglašajte v „Trgovskem listu“!

NA VELIKO IN MALO!

Priporočamo: galanterijo, nogavice,
potrebščine za čevljarje, sedlarje,
rinčice, podloge (belgier), nadalje
potrebščine za krojače in šivilje,
gumbe, sukanec, vezeno, svilo,
lehtnice decimalne in balančne naj-
ceneje pri

JOSIP PETELINC

Ljubljana, Sv. Petra nasip 7.

TEODOR KORN

LIUBLJANA

POLJANSKA CESTA ŠT. 3.

Krovec, stavbeni, galanterijski in
okrasni klepar. Instalacije vodovodov.

Naprava strelovodov. — Kopalniške in
klesetne naprave.

Izdelovanje posod iz pločevine
za firnež, barvo, lak in med
vsake velikosti, kakor tudi po-
sod (škafle) za konzerve.

Ivan Jelačin

Ljubljana

Veletrgovina
kolonijalne in
špecerijske robe
Zaloga sveže
pražene kave
mlelih dišav in
rudninske vode

Točna in solidna postržba!
Zahtevajte cenik!

10 krat dražje nego z ogljem

Stroški pri uporabi bencina
Vozi brez bencina!

Adaptiraj tvoj avto, traktor ali
stabilni motor z patent.

„Hag-Generatorjem“

Prospekt in reference daje

Jugo-Hag

LIUBLJANA, Bohoričeva ulica 24
Telefon št. 560

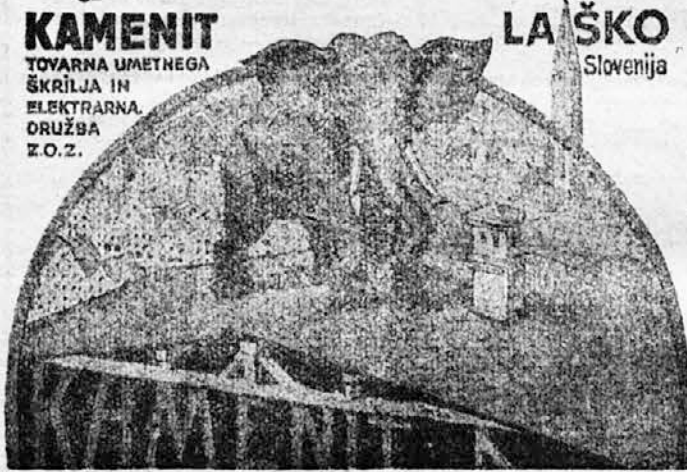


Stroški pri uporabi oglja

KAMENIT

TOVARNA UMETNEGA
ŠKRILJA IN
ELEKTRARNA
DRUŽBA
Z.O.Z.

LA ŠKO
Slovenija



Ustanovljeno leta 1910.
Dolgoletna garancija za dobro
kakovost.

Ceneje kakor ilovna opeka.

Kamenit sestoji iz azbesta (ka-
men) in portland-cementa, vsled
tega je streha vedno močnejša
in ne zahteva nobenega popra-
vila.

Dolžnost vsakega posestnika strehe
je, da si naroči večno trpežno in
ognja varno streho iz

KAMENITA = ETERNITA.

Razširjajte „Trgovski list“!



TELEFON 268
USTANOVLJENO LETA 1906

IDEAL

Najpopolnejši stroji.
Vsak kupec najboljše
referenca. — Tudi na
obroke dobavi trdka

Ljubljana
Gradišče št. 10

THE REX CO.

ERIKA

Zagreb
Duga ulica 32

